

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Історико-філософське джерелознавство»

Ступінь освіти	Третій (освітньо-науковий)
Спеціальність	033 Філософія
Освітня програма	Філософія
Тривалість викладання	4-й семестр (7 та 8 чверті)
Кількість кредитів	4 кредити ЄКТС (120 годин)
Заняття:	
лекції:	2 години
практичні:	1 година
Мова викладання	українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»: <https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=7091>

Кафедра, що викладає   Філософії і педагогіки

Викладач:

Халапсіс Олексій Владиславович

Професор, доктор філос. наук, професор кафедри філософії і педагогіки

Персональна сторінка

<https://filosof.nmu.org.ua/ua/staffua/Halapsis.php>

E-mail:

khalapsis.ol.v@nmu.one

1. Анотація до курсу

Історико-філософське джерелознавство – навчальна дисципліна для підготовки фахівців третього (освітньо-наукового) рівня за спеціальністю 033 – Філософія, вибіркового блоку Освітньої програми «Філософія». Як будь-яка галузь гуманітарного знання, історико-філософська наука має своїм підґрунтям певний комплекс джерел, з яких черпає безпосередній матеріал для вивчення, інтерпретації, розуміння. Вихідним пунктом історико-філософського дослідження є джерело історії філософії. Історико-філософський пізнавальний процес заходиться у прямій залежності від джерел, які має у своєму розпорядженні історик філософії.

Історія філософії, включаючи в себе історію пізнання, логіку, історію етичних, естетичних та соціально-політичних ідей, в концентрованому вигляді виражає сукупний духовний досвід людства, теоретичні підсумки його пізнавальної діяльності.

2. Мета та завдання курсу

Мета дисципліни – формування у здобувачів концептуальних знань щодо системи історико-філософських джерел, методології їхнього пошуку та використання.

Завдання курсу:

Навчити здобувачів вищої освіти:

- методології пошуку та аналізу філософських джерел;
- прийомам опрацювання історико-філософських джерел;
- використанню історико-філософських джерел у науковій діяльності;
- дотримуваттю принципів академічної доброчесності при підготовці наукових публікацій і написанні дисертації.

3. Результати навчання

Дисциплінарні результати навчання:

- сформувані загальні поняття про джерела історії філософії, їхні різновиди і форми зберігання;
- опанувати прийоми пошуку необхідних для конкретної наукової роботи історико-філософських джерел, їх відбору, а також співвіднесення с дослідницькою літературою;
- вміти адекватно використовувати історико-філософські джерела, правильно цитувати та уникати некоректних запозичень.

4. Структура курсу

Шифри ДРН	Види та тематика навчальних занять	Обсяг складових, години
	ЛЕКЦІЇ	72
ДРН – 01	1. Предмет і мета історико-філософського джерелознавства 1.1. Джерелознавство та його мета. 1.2. Відмінності історико-філософського джерелознавства від історичного джерелознавства. 1.3. Дослідження джерел у науково-філософській роботі. 1.4. Розрізнення джерелознавства та історіографії у філософському дослідженні.	12
ДРН – 01 ДРН – 02	2. Поняття та система історико-філософських джерел 2.1. Загальні групи джерел: вербальні, писемні, невербальні, змішані. 2.2. Друковані та рукописні (архівні) джерела. 2.3. Види історико-філософських текстів: трактати, діалоги, статті, доповіді, листування, щоденники, робочі матеріали. 2.4. Основні історичні етапи друкування історико-філософських текстів. 2.5. Історико-філософська періодика.	12

	2.6. Історико-філософське значення публіцистичних та художніх творів.	
ДРН – 02 ДРН – 03	3. Переклад як джерелознавча проблема 3.1. Оригінал і переклад історико-філософського тексту. 3.2. Переклад як лінгвістичне і герменевтичне завдання. 3.3. Проблема неперекладності філософської термінології.	12
ДРН – 02 ДРН – 03	4. Історико-філософський текст: змістовний структурний, контекстуальний, семіотичний аналіз 4.1. Змістовний (контент-аналіз) та структурний аналіз історико-філософського тексту. 4.2. Основні завдання контекстуального аналізу. 4.3. Семіотичний аналіз.	12
ДРН – 02 ДРН – 03	5. Дисертація як філософський текст 6.1. Пошук історико-філософських джерел. 6.2. Підготовка публікацій за темою дисертації. 6.3. Текст дисертаційної роботи: загальні вимоги.	12
ДРН – 02 ДРН – 03	6. Використання історико-філософських джерел 6.1. Правила цитування. 6.1.1. Оформлення цитувань згідно ДСТУ 8302:2015 6.1.2. Міжнародні стилі цитування та посилання в наукових роботах. 6.2. Поняття авторського права. 6.3. Правила академічної доброчесності щодо уникнення плагіату або некоректних запозичень	12
	Практичні заняття	48
ДРН – 01	Класифікація та особливості історико-філософських джерел за періодами історії філософії. Основні друковані колекції історико-філософських джерел.	8
ДРН – 02	Рукописні джерела. Архівні дослідження історико-філософських джерел.	8
ДРН – 02 ДРН – 03	Цифровізація історико-філософських джерел. Основні правила пошуку та роботи з електронними текстами	8
ДРН – 02 ДРН – 03	Переклад і неперекладність в історико-філософському джерелознавстві. Стан і проблеми українського історико-філософського перекладу.	8
ДРН – 01 ДРН – 02	Основні методи аналізу історико-філософського тексту: контент-аналіз, структурний, контекстуальний, семіотичний аналіз.	8
ДРН – 02 ДРН – 03	Використання історико-філософських джерел (цитування, бібліографічні посилання і списки джерел, уникнення некоректних запозичень)	8
	РАЗОМ	120

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

Активованій акаунт університетської пошти (student.i.p.@nmu.one) на Офіс365, використання дистанційної платформи (<https://do.nmu.org.ua/>).

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

Загальні критерії досягнення результатів навчання відповідають описам 6-го кваліфікаційного рівня НРК.

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та виконання і захисту практичних робіт складатиме не менше 60 балів.

Теоретична частина оцінюється за результатами здачі п'яти контрольних тестових робіт, кожна з яких містить тестові закриті запитання з однією вірною відповіддю, максимальна кількість – 100 балів та вираховується відсоток кожної (розподіл % за окремими контрольними роботами див. в таблиці розділу 4). Загалом за п'ять контрольних тестових робіт отримується **максимум 60 балів**, тобто 60% від оцінки за дисципліну.

Практичні роботи (дві практичні роботи – у вигляді індивідуального завдання з кожної, розподіл % див. в таблиці розділу 4) виконуються у письмовому вигляді (звіт з кожної практичної роботи оцінюється в межах 100 балів, загалом дві практичні враховуються, як 30% (максимум 30 балів). При несвоєчасному здаванні практичної роботи оцінка знижується вдвічі. Практичні роботи захищаються у вигляді однієї контрольної практичної роботи з двох практичних одночасно (оцінюється максимум в 100 балів), і враховується, як 10% від оцінки за дисципліну (максимум 10 балів). У сумі за практичну частину курсу при поточному оцінюванні отримується **максимум 40 балів**.

Отримані бали за теоретичну частину та практичні роботи додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Максимальне оцінювання поточного контролю в балах:

Теоретична частина	Практична частина	Разом
60	40	100

6.3. Критерії оцінювання підсумкової роботи. У випадку якщо здобувач вищої освіти за поточною успішністю отримав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку проводиться **підсумкове оцінювання (іспит)** під час сесії. Якщо здобувач не здав у письмовій формі виконаних індивідуальних завдань (дві практичні роботи), він отримує незадовільну підсумкову оцінку з дисципліни.

Іспит проводиться у вигляді комплексної контрольної роботи, яка включає запитання з теоретичної та практичної частини курсу. Білет складається з **60 тестових завдань** з чотирма варіантами відповідей, одна правильна відповідь оцінюється в 1 бал (**разом 60 балів**) та **10 тестових завдань** з практичної частини, кожне з запитань оцінюється максимум у 4 бали (**разом 40 балів**), причому:

- 4 бали – відповідність еталону;
- 3 бали – відповідність еталону з незначними помилками;
- 2 бали – часткова відповідність еталону, питання повністю не розкриті;
- 1 бал – невідповідність еталону, але відповідність темі запитання;
- 0 балів – відповідь не наведена або не відноситься до теми запитання.

Отримані бали за відкриті та закриті тести додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за підсумковою роботою здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням "Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті "Дніпровська політехніка" <https://inlnk.ru/xvgyx>

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика. Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану корпоративну університетську пошту.

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

7.3. Політика щодо перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання підсумкового оцінювання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4 Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може опротестувати виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.5. Відвідування занять. Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, академічна мобільність, які необхідно підтверджувати документами. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту.

За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням з керівником курсу.

7.6. Бонуси. Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувача вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (Microsoft Forms Office 365), які буде розіслано на ваші університетські поштові скриньки. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни «Геологія». За участь в анкетуванні та/або в науковій роботі, конференціях здобувач вищої освіти отримує **5 балів**.

8 Рекомендовані джерела інформації

Базові

1. Європейський словник філософії: Лексикон неперекладностей. Т. 1–4. К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2009–2016.
2. Калакура Я.С. Історичне джерелознавство : підруч. для студентів ВНЗ / Вид. 2-ге, допов. і перероб. К.: Либідь, 2017. 510 с.
3. Кирилюк О. С. Переклад класичних філософських текстів як відкрита інтерпретація: У пошуках автентичного смислу : монографія. Національна академія наук України ; Центр гуманітарної освіти. Київ-Одеса, 2022. 190 с.
4. Розвиток філософської думки в Україні : навч. посібник / за ред. проф. Ю. М. Вільчинського. 3-тє вид., перероб. і доп. К. : КНЕУ, 2014. 327 с.
5. Про авторське право і суміжні права : Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 13. ст.64. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text> (дата звернення: 30.08.2024)
6. ДСТУ 3008:2015. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [На заміну ДСТУ 3008-95; чинний від 2017-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 31 с.
7. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше; чинний від 2016-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с.
8. ДСТУ 3582:2013. Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ) / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [На заміну ДСТУ 3582–97; чинний від 2013-08-22]. Київ: Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с.

Додаткові

1. Халапсіс О.В. Філософія : підручник. Дніпро : ДДУВС, 2023. 196 с.
2. Хамітов Н.В., Гармаш Л., Крилова С. Історія філософії: Проблема людини. Київ: ЦУЛ, 2020. 393 с.
3. Чекаль Л.А. Філософія: навчальний посібник для аспірантів. К.: Компринт, 2017. 418 с.

4. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. *Методологія наукових досліджень* : підручник. Харків : Право, 2019. 368 с.
5. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. *Організація та методологія наукових досліджень* : навч. посіб. Харків : Право, 2017. 448 с.
6. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. *Філософія* : підручник. 2 ге вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2019. 432 с.
7. Редчиць Т.В. Особливості перекладу філософських текстів. “*Challenges of philological sciences, intercultural communication and translation studies in Ukraine and EU countries*“, Ca’Foscari Universiti of Venice, Itali, 30–31 October 2020. с. 232–236. <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-90-7-64>
8. *Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності / упоряд.: В. Бахрушин, Є. Ніколаєв.* 2019. 41 с.
9. Партико З. В. *Основи наукових досліджень: підготовка дисертації* : навч. посібн. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : Видавництво Ліра-К, 2018. 232 с.
10. *Філософські аспекти наукового пізнання* : навч. посіб. / О. Ю. Панфілов, О. П. Дзьобань, І. М. Будур та ін. ; за заг. ред. О. Ю. Панфілова. Харків : ХІФ КНТЕУ, 2019. 276 с.
11. *Кодекс академічної доброчесності Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» (нова редакція).* Дніпро: НТУ «ДП», 2020. 12 с.
12. *Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»* Дніпро: НТУ «ДП», 2019. 11 с.
13. Bollack J. 2016. *The Art of Reading: From Homer to Paul Celan.* Trans. C. Porter and S. Tarrow with B. King. Edited by C. Koenig, L. Muellner, G. Nagy, and S. Pollock. *Hellenic Studies. Series 73.* Washington, DC: Center for Hellenic Studies. http://nrs.harvard.edu/urn-3:hul.ebook:CHS_BollackJ.The_Art_of_Reading.2016
14. Online Etymology Dictionary. URL: <https://www.etymonline.com> (дата звернення: 30.08.2024)
15. Halapsis A. V. Man and Logos: Heraclitus’ Secret. *Anthropological measurements of philosophical research.* 2020. Vol. 17. P. 119-130. <https://doi.org/10.15802/ampr.v0i17.206726>
16. Halapsis A. V. Divine Evolution: Empedocles’ Anthropology. *Anthropological measurements of philosophical research.* 2021. Vol. 19. P. 107–116. <https://doi.org/10.15802/ampr.v0i19.236052>
17. Halapsis A. V. Legal Roots of Christian Anthropology. *Anthropological measurements of philosophical research.* 2021. Vol. 20. P. 113-124. <https://doi.org/10.15802/ampr.v0i20.249592>
18. Suvorova S., Halapsis A., Vetrova S., Aksyonova V., Sklovsky I. Interrelation and Consistency in the Thematic Stages of the Publicistic Style. *Studies in Media and Communication,* 2022, Vol 10, No 3, 205-209. <https://doi.org/10.11114/smc.v10i3.5852>
19. The Bucharest Declaration concerning Ethical Values and Principles for Higher Education in the Europe Region. (2004). *Higher Education in Europe,* 29(4), 503–507. <https://doi.org/10.1080/03797720500083922>
20. Perrin R. *Pocket Guide to APA Style.* Seventh Edition. Mexico: Cengage, 2020. 212 p.